

Utfordringer i landbruket - gjødslingsproblematikk

Tore Krogstad
Institutt for plante og miljøvitenskap,
UMB

Vannområdet Bunnefjorden 19. november 2007

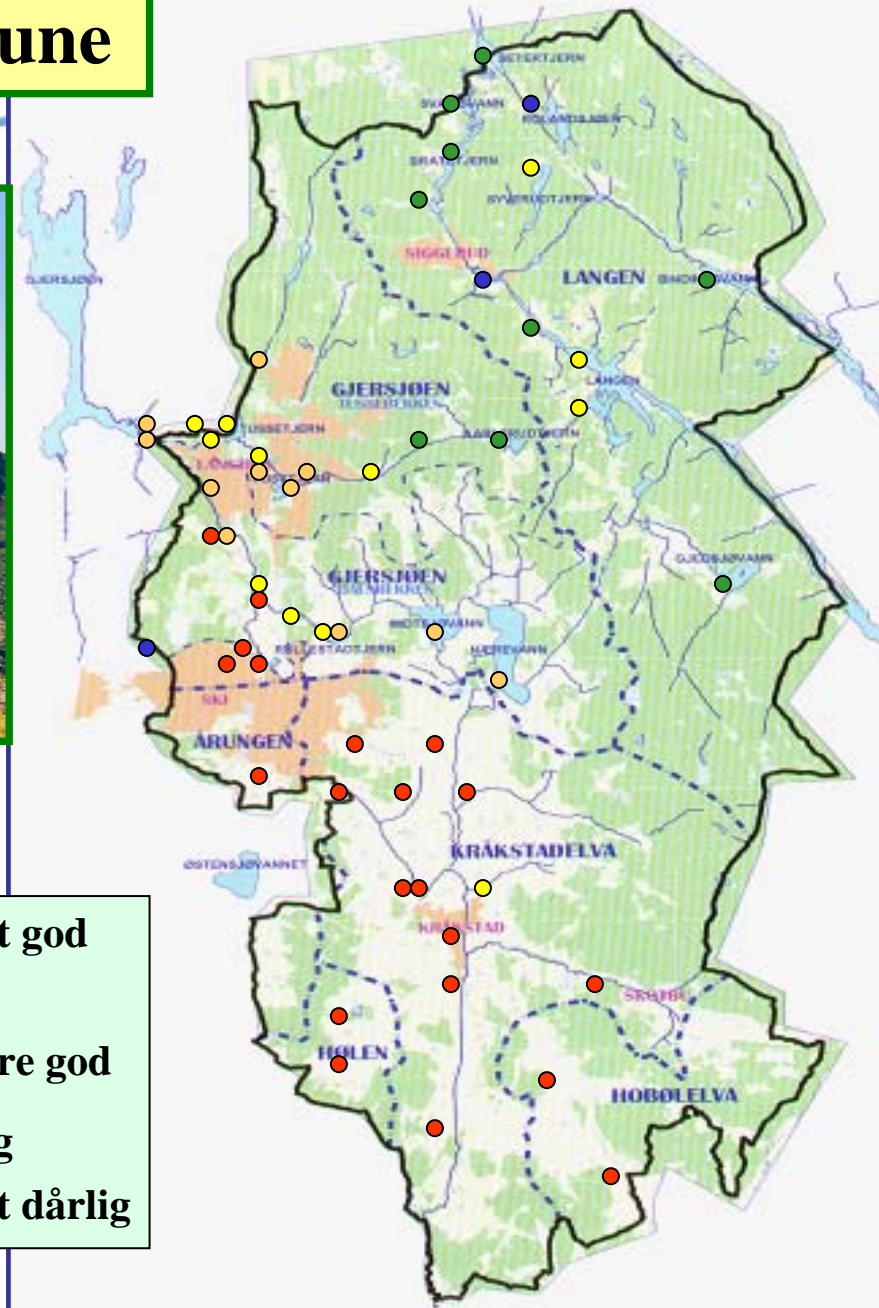
Miljøsituasjonen i jordbruksnære vann i dag:

Vannkvaliteten i elver, bekker og innsjøer i nedbørfelt med mye landbruksaktivitet er fortsatt i hovedsak dårlig til meget dårlig til tross for stor innsats på tiltakssiden som for eksempel:

- ✓ Erosjonsdempende tiltak på jordet
- ✓ Bygging av fangdammer og vegetasjonssoner mm.
- ✓ Obligatorisk gjødslingsplanlegging

Hovedproblemet er for høyt P-innhold i jorda på grunn av for sterk gjødsling over mange år. Endringer i gjødslingspraksis vil være et svært effektivt virkemiddel for redusert avrenning over tid.

Integrert jord og vann- overvåkning i Ski kommune

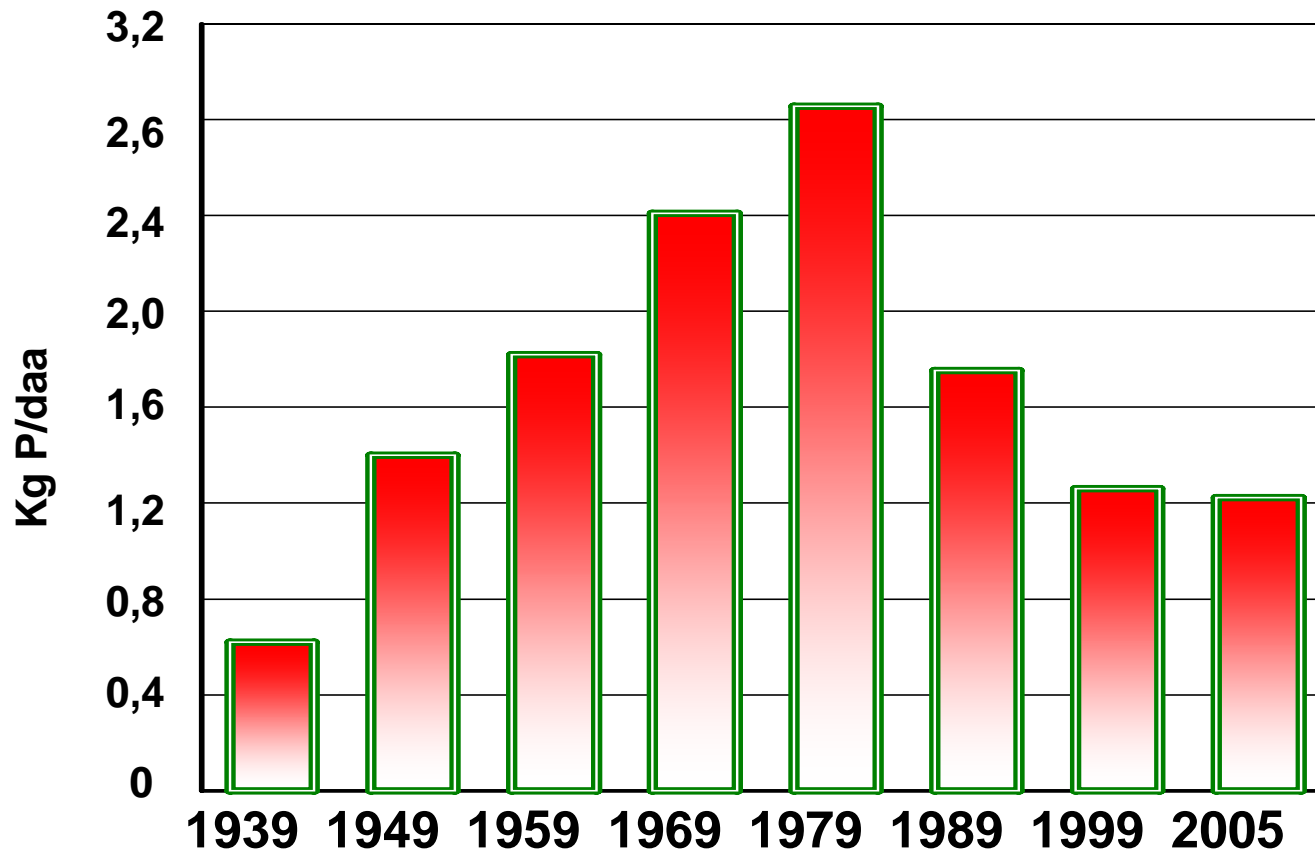

- Meget god
- God
- Mindre god
- Dårlig
- Meget dårlig

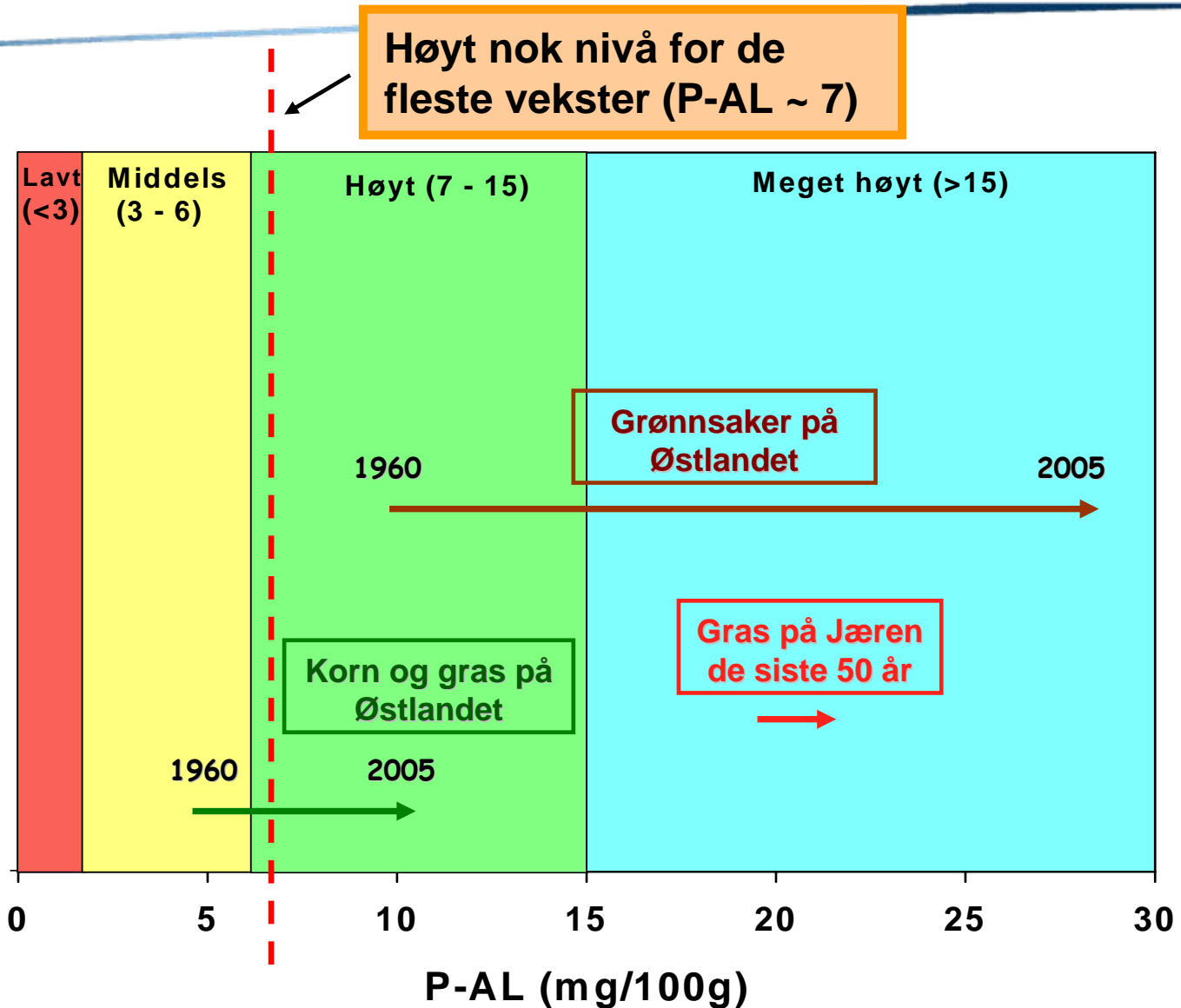
Årungen i Ås etter en varm sommer i 2006.

Bruk av fosfor i mineralgjødning i Norge

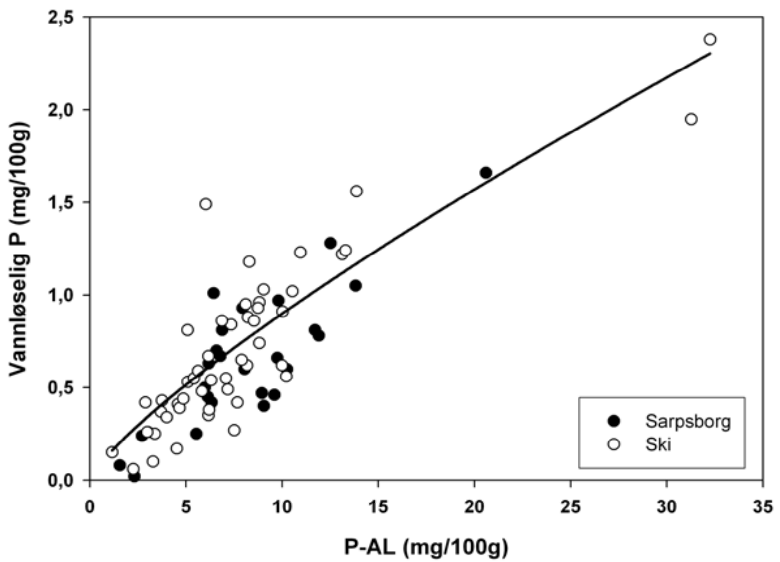

Gjødslingens effekt på P-nivået i jorda

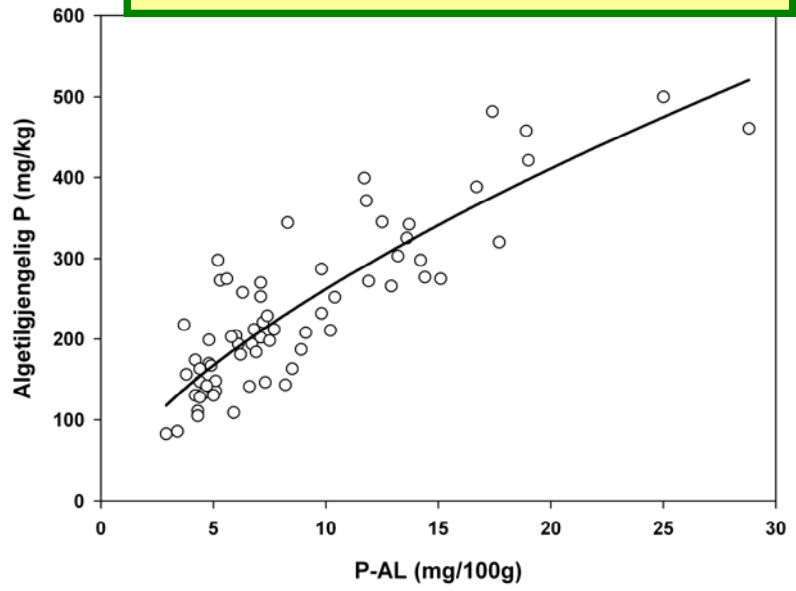

Sammenhenger som viser hvorfor P-AL bør være lavest mulig for å ha best mulig vannkvalitet

Vannløselig P (løst fosfat)

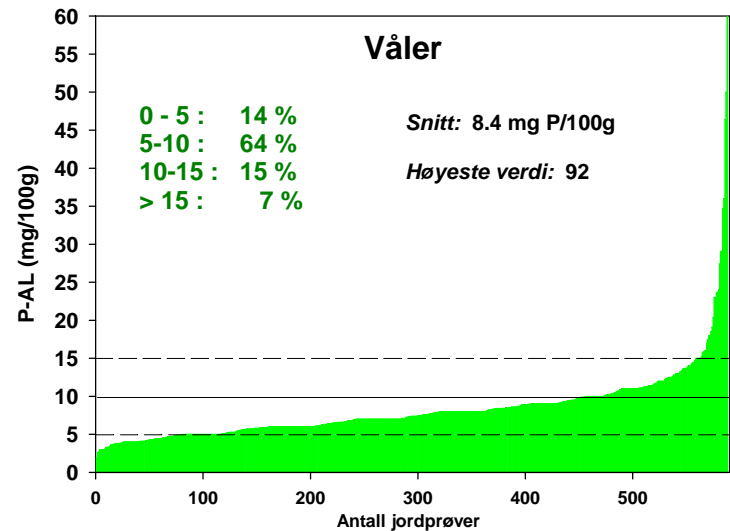
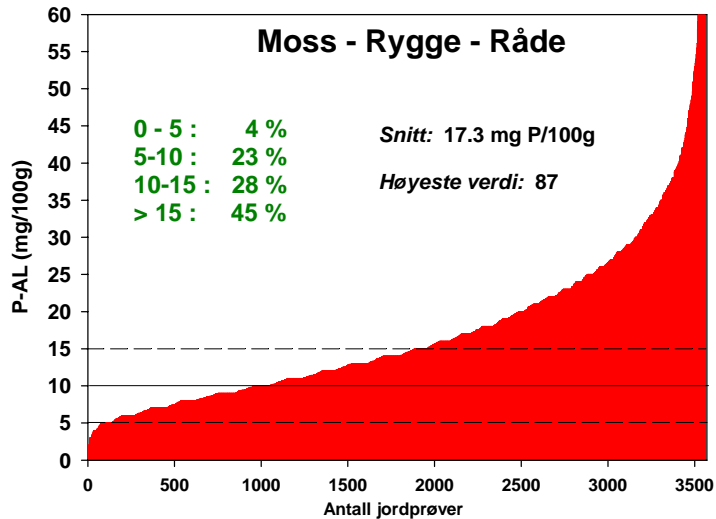
Algetilgjengelig P (løst + noe partikkelbundet)

Plantetilgjengelig P målt som P-AL

Målinger viser også at økt innhold av P-AL i toppjorda øker mengden gjødsel-P i grøftedybde.

P-AL i jordprøver 1999 - 2003

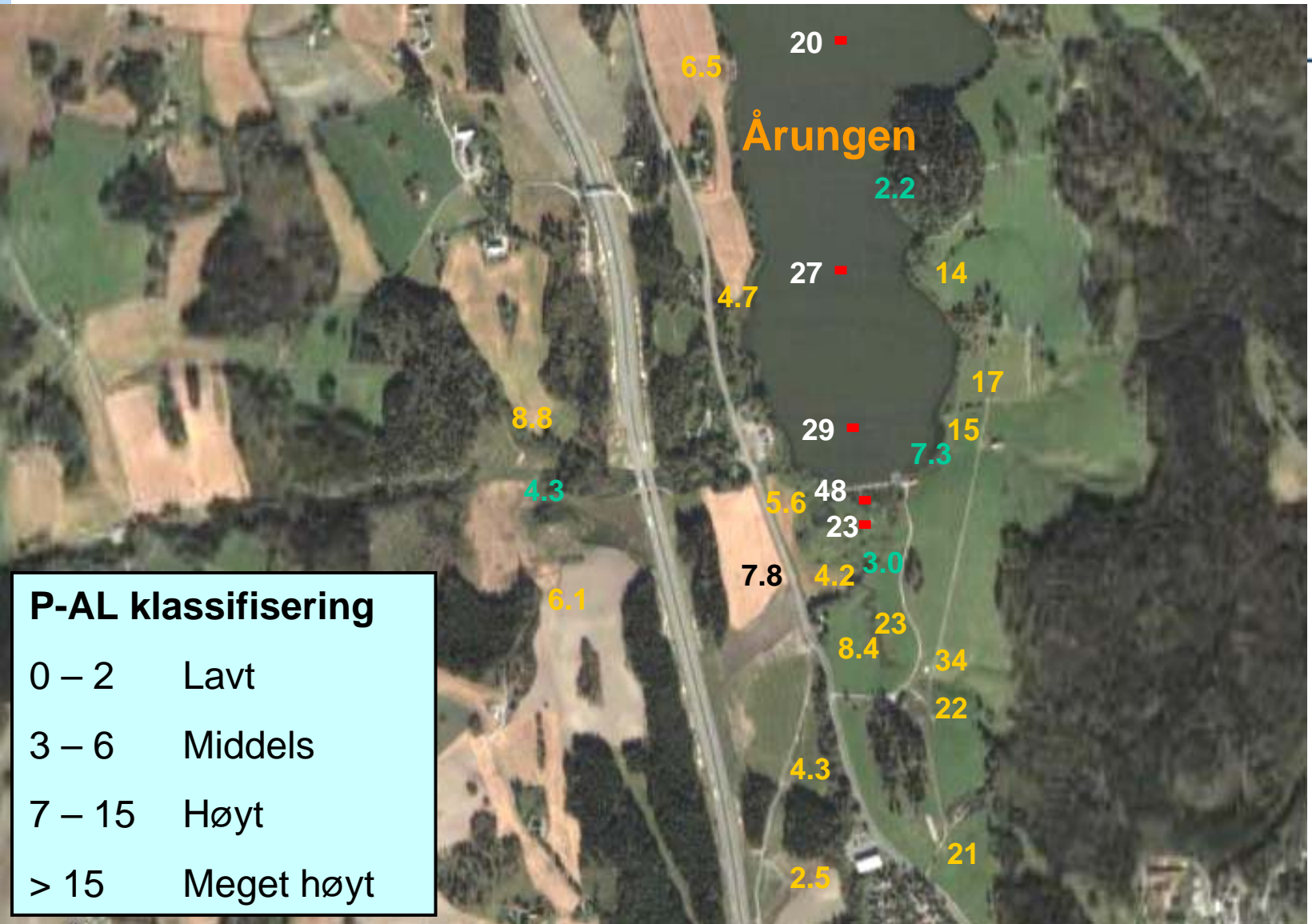

P-AL (mg/100g) i perioden 1995-98

	P-AL	Max	Antall
Eng	9,6	105	642
Forvekster	10,4	37	107
Korn	10,1	99	10351
Potet	24,4	93	648
Kål/Gulrot	25,4	88	188
Løk/Purre	28,6	102	49

P-AL (mg/100g) i jord og i øverste cm i sedimentene

P-AL klassifisering

0 – 2	Lavt
3 – 6	Middels
7 – 15	Høyt
> 15	Meget høyt

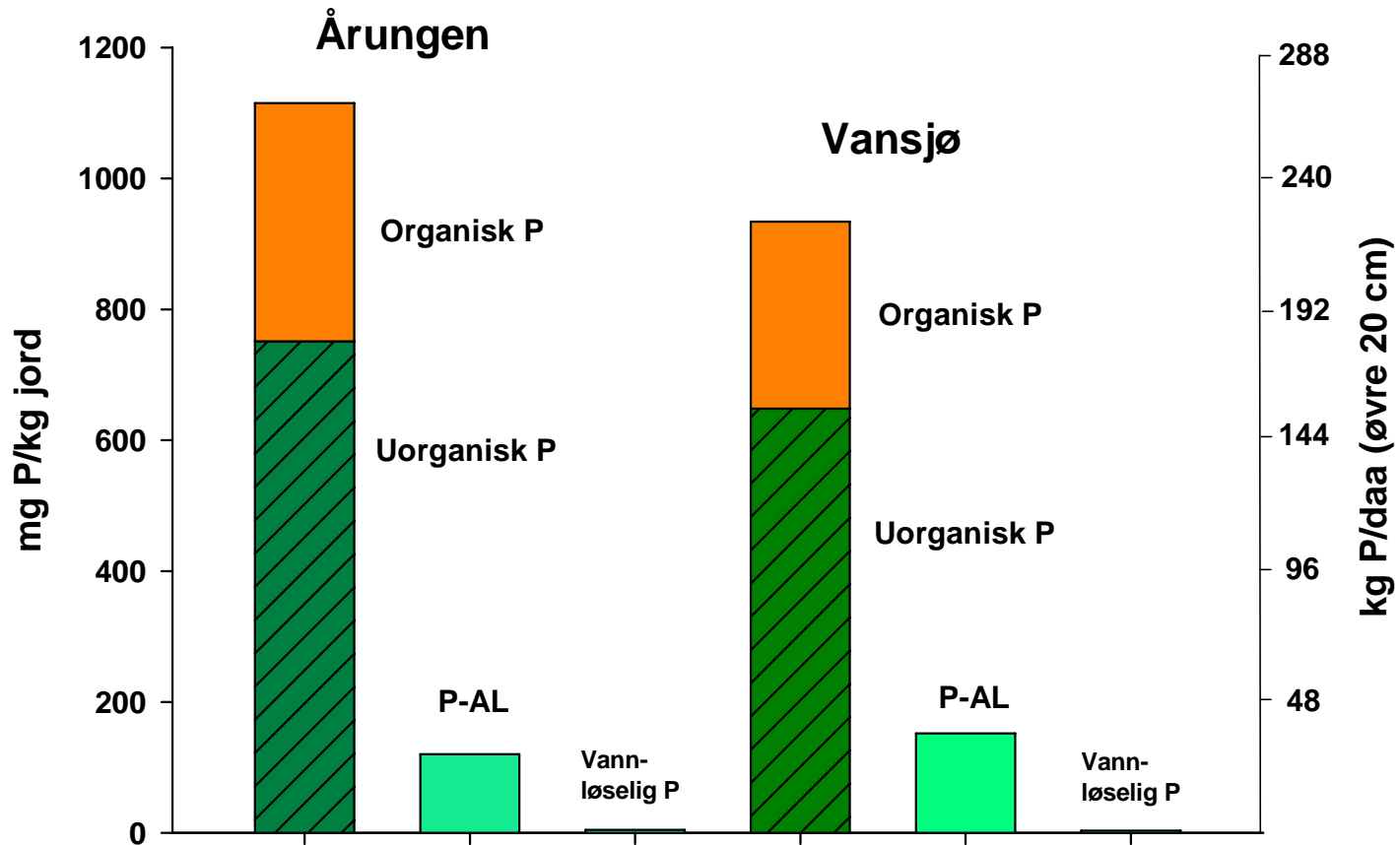
■ Sedimenter
 ● Dyrka jord
 ● Ikke dyrka jord

P-gjødsling og P fjernet i normale avlinger. Nye justeringer på landsbasis i 2007.

	Norm kg P / daa		Kg P i avling	Balanse kg P/daa	
	“Gammel”	“Ny”	“Gammel”	“Gammel”	“Ny”
Høsthvete	2.6	2.1	2.2 ¹⁾	0.4	-0.1
Bygg	2.0	1.6	1.6 ¹⁾	0.4	0
Eng	3.0	2.5	2.6	0.4	-0.1
Potet	4.5		1.8	2.7	
Gulrot	5.0		2.2	2.8	
Purre	6.0		1.8	4.2	

¹⁾ Halmen fjernes fra jordet

P-fraksjoner i jord ved Årungen og Vansjø

P-AL utgjør 10-15% av total P i jorda i disse to områdene

Hvor raskt kan plantene tappe ned P-AL?

Hvor mye av P-AL fraksjonen er tilgjengelig for plantene?

Teoretisk vurdering av nedtapping av P-AL under forutsetning av at det ikke skjer en påfylling fra andre P-fraksjoner i jorda eller fra gjødsel. Eksempel med en byggavling på 400 kg hvor det fjernes 1.4 kg P/daa/år.

P-AL (mg/100g)	Fosfor i P-AL fraksjonen (kg P/daa) *	Mengde fosfor i P-AL ned til P-AL 7 (kg/daa)	Teoretisk antall år for å redusere P-AL ned til 7 **)
7	16,8	-----	-----
10	24	7,2	~ 5
15	36	19,2	14
20	48	31,2	22
25	60	43,2	31

*) Jordtetthet 1.20 kg/L, dvs. 240 000 kg jord/daa ned til 20 cm dyp.

***) Nedgang tilsvarende P-avling (-0.58 enheter pr år).

Konklusjon på effekt av endret gjødslingspraksis som virkemiddel (I):

- Redusert gjødsling vil være det viktigste virkemiddel på lang sikt til å bedre vannkvaliteten både pga. redusert P-innhold i erodert jord og mindre avrenning av løst P. **Men klare effekter av tiltaket vil først sees etter mange år.** “Kilden” må reduseres og utarmes. Her har landbruket en stor utfordring.
- Ved kun å endre gjødslingen til balansegjødsling vil effekten på vannkvaliteten være begrenset. Virkemidlene må være så sterke at høye P-nivå i jorda reduseres og ikke kun holdes ved like. Avlingsmengden vil påvirkes marginalt og i de fleste tilfeller ikke påvisbar.

Konklusjon på effekt av endret gjødslingspraksis som virkemiddel (II):

- Redusert P-gjødsling til korn og gras gjennomføres nå. Dette tiltaket reduserer fosforgjødslinga på ca. 95% av jordbruksarealet i Norge med ca. 20%. Tiltaket må også rettes mot potet/grønnsaker.
- P-AL er også en meget nyttig parameter til å plukke ut arealer som er utsatt for P-avrenning og bør inngå i overvåkningen av vassdrag. Spesielt arealer nær bekker, elver og innsjøer bør regelmessig prøvetas og vurderes sammen med analyser på vannet.
- Tilgjengeligheten på P-AL tall og vannanalyseedata må forbedres.